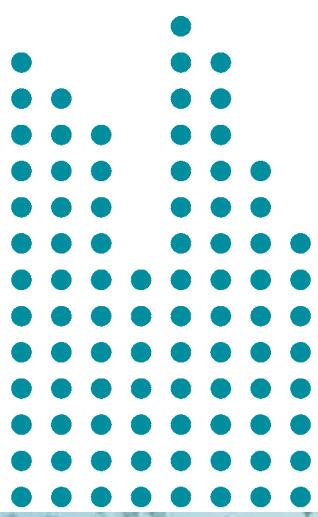

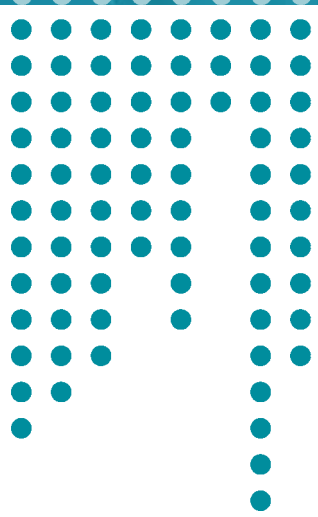

Instituut voor de nationale rekeningen

Nationale rekeningen

Overzicht van de methodologische wijzigingen
September 2015

Nationale Bank van België, Brussel.

Alle rechten voorbehouden.
De volledige of gedeeltelijke verveelvoudiging van deze brochure
voor educatieve en niet-commerciële doeleinden is toegestaan mits
bronvermelding.

ISSN: 0771-9892 (print)
ISSN: 0772-1102 (online)

Inhoudstafel

Inleiding	5
1. De herzieningselementen van het bbp die verband houden met de overgang naar het ESR 2010	6
1.1 De kapitalisatie van de uitgaven voor R & D	6
1.2 De ramingen voor prostitutie	6
2. De herzieningselementen van het bbp die geen verband houden met de overgang naar het ESR 2010	7
2.1 De harmonisering van de NACE-codes	7
2.2 De deflatoren van bepaalde industriële producten	7
2.3 De woningdiensten	8
2.4 De toewijzing van de financiële diensten	9
2.5 De productie van software voor eigen gebruik	9
3. Het inkomen uit vermogen	10
3.1 De coherentie van de verschillende statistische producten	10
3.2 Het indelen in sectoren en de harmonisering van de NACE-codes	10
3.3 De nieuwe behandeling van het monetair inkomen van het ESCB	11
3.4 De herevaluatie van de nettowinst van de buitenlandse directe investeringsmaatschappijen	11
4. De arbeidsmarkt	11
4.1 Binnenlandse werkgelegenheid	11
4.2 Behandeling van de gerichte verlagingen van werkgeversbijdragen	12
5. De overheidsrekeningen	12
5.1 Uitbreiding van de perimeter van de overheid	12
5.2 De behandeling van de publiek-private samenwerkingsverbanden (PPS)	13
5.3 Andere wijzigingen	13
6. De impact van de herzieningselementen	14

Nationale rekeningen - Overzicht van de methodologische wijzigingen

September 2015

Inleiding

September 2014 werd gekenmerkt door een belangrijke vervalddag. In alle Europese landen moesten de nationale rekeningen worden opgesteld volgens de nieuwe boekhoudkundige regels die zijn opgelegd door het ESR 2010. De nationale rekeningen van België die verleden jaar zijn gepubliceerd, werden bijgevolg gekenmerkt door deze fundamentele wijziging die een impact had op een zeer groot aantal statistieken sinds het jaar 1995¹.

De overgang naar het ESR 2010 vertegenwoordigde een grote statistische uitdaging. Eurostat heeft de inspanningen die werden geleverd door de instellingen van de lidstaten die de statistieken opmaken zeer gunstig onthaald.

Deze editie van de rekeningen kan opnieuw beschouwd worden als een versie die een aantal herzieningen bevat die verder gaan dan gewone courante herzieningen.

Het is namelijk gebleken dat bepaalde wijzigingen die opgelegd werden door de overgang naar het ESR 2010 en die in 2014 op volkomen bevredigende wijze werden geïmplementeerd, kwalitatief nog konden worden verbeterd. In andere gevallen, met name voor wat betreft de rekeningen van de overheid, werden sommige kleine verbeteringen bewust een jaar uitgesteld.

Ook werden bijkomende aanpassingen, die niet het gevolg zijn van de overgang naar het ESR 2010, dit jaar ingevoerd. Zo werd binnen de geassocieerde instellingen van het INR de harmonisering van de NACE-codes (classificatie per activiteitstak) die worden toegekend aan de statistische eenheden, doorgevoerd. Er werden werkzaamheden ondernomen met als doel een unieke NACE-code binnen het INR toe te kennen en te gebruiken: hiervoor werd de classificatie per activiteitstak van de statistische eenheden sinds 2009 opnieuw onderzocht, wat in voorkomend geval geleid heeft tot herklasseringen. Er werden nog andere wijzigingen doorgevoerd, waaronder een herziening van de deflatoren in sommige industriële bedrijfstakken, steeds met als doel de kwaliteit van de opgemaakte statistieken te verbeteren.

Uiteindelijk kunnen de statistiekreeksen sinds het jaar 1995 herzien zijn in deze editie van de rekeningen. Hoewel de herzieningen veel minder omvangrijk zijn dan diegene die de vorige editie hadden gekenmerkt, zijn ze eens te meer vrij talrijk. Dankzij de methodologische aanpassingen en verbeteringen die de afgelopen jaren zijn ingevoerd zou het productieproces van de nationale rekeningen in een fase van grotere stabiliteit moeten aanbelanden.

¹ Een gedetailleerde beschrijving van de overschakeling van de nationale rekeningen van België op het ESR 2010 kan worden teruggevonden in het document "[ESR 2010: het nieuwe referentiekader voor de nationale rekeningen](#)" (september 2014).

In het document worden de herzieningselementen voorgesteld die ingevoerd zijn in de rekeningen gepubliceerd op 30 september 2015.

In hoofdstukken 1 en 2 worden de herzieningselementen gedetailleerd beschreven die een impact hebben op de evaluatie van het bruto binnenlands product (bbp). Er dient te worden opgemerkt dat het bbp ook beïnvloed kan zijn door de herzieningselementen die verband houden met het opmaken van de rekeningen van de overheid, die in hoofdstuk 5 worden behandeld. Hoofdstuk 3 is gewijd aan de herziening van het inkomen uit vermogen, wat een impact heeft op de raming van het bruto nationaal inkomen (bni), terwijl hoofdstuk 4 is voorbehouden voor de arbeidsmarktstatistieken. De gekwantificeerde impact van de herzieningen wordt voorgesteld in hoofdstuk 6.

1. De herzieningselementen van het bbp die verband houden met de overgang naar het ESR 2010

1.1 De kapitalisatie van de uitgaven voor R & D

Een van de belangrijkste elementen van de overgang naar het ESR 2010 is wat men de "kapitalisatie van de R & D-uitgaven" noemt, dat voorziet dat deze uitgaven (ongeacht of het gaat om uitgaven die worden gerealiseerd voor eigen rekening of om aankopen van R & D-diensten) worden geboekt als investeringsuitgaven en niet langer als courante uitgaven. In plaats van de toegevoegde waarde te bezwaren, dragen de R & D-uitgaven voortaan bij tot het verhogen ervan. Deze wijziging werd ingevoerd in de nationale rekeningen die gepubliceerd zijn in september 2014.

De nieuwe behandeling van de R & D-uitgaven vertegenwoordigde een van de grootste uitdagingen in het kader van de overgang naar het ESR 2010. Sinds de invoering van deze wijziging, werden bijkomende controles uitgevoerd. Hieruit is gebleken dat de methodes van vorig jaar konden bevestigd worden maar dat de behandeling van de gegevens met betrekking tot twee grote ondernemingen, waarbij de ene actief was binnen de farmaceutische industrie en de andere binnen de bedrijfstak van de maatschappelijke zetels en de beheersadviezen, kon worden verbeterd. Deze verbeteringen leiden tot het aanbrengen van correcties in deze editie van de rekeningen.

Daarnaast werden naar aanleiding van de werkzaamheden uitgevoerd om de activiteitscodes van de statistische eenheden binnen het INR te harmoniseren (zie punt 2.1 hierna), bepaalde methodes – ontwikkeld in het kader van de opstelling van R & D-satellietrekeningen – vanaf het jaar 2009 aangepast. Bovendien werden de individuele gegevens gebruikt, die voortvloeiden uit de recentste tweejaarlijkse R & D-enquête. Deze enquête werd in 2014 gelanceerd door de diensten van het federaal wetenschappelijk beleid en had betrekking op de jaren 2012 en 2013.

Het geheel van de herzieningselementen die verband houden met de kapitalisatie van de R & D-uitgaven heeft een negatieve impact gehad op de raming van het bbp (zie punt 6 hierna).

1.2 De ramingen voor prostitutie

Sinds september 2014 maken ramingen voor illegale economie – met name prostitutie, drugs en smokkel van sigaretten – deel uit van de nationale rekeningen. Naar aanleiding van de publicatie van de gedetailleerde nationale rekeningen van september 2015 werden de ramingen voor prostitutiediensten herzien door de omschakeling van een op vraag gebaseerde methodologie naar een op aanbod gebaseerde methode, de benadering die de methodologische voorkeur wegdraagt van Eurostat en die door veruit de grootste groep van Lidstaten wordt toegepast. Een samenwerkingsproject met de KU Leuven liet toe om de toegevoegde waarde van deze dienstverlening per segment te ramen via de aanbodzijde voor het benchmarkjaar 2015.

De belangrijkste herziening betreft de manier waarop het aantal transacties per segment werden geraamd. Waar in de vorige publicatie van september 2014 het aantal transacties gebaseerd werd op een geraamd aantal bezoeken op basis van de mannelijke bevolking (vraag), werd nu gebruik gemaakt van tellingen en advertenties om het

aangeboden aantal transacties per segment te ramen.

Voor het segment raamprostitutie werd de nieuwe schatting gebaseerd op enerzijds een directe meting in Antwerpen en Brussel en anderzijds beschikbare tellingen voor andere gekende prostitutiewijken (zoals die in Gent, Luik, Oostende en Seraing). Het aantal transacties werd geraamd op basis van het aantal bezette ramen en de gemiddelde duur van een transactie. Deze informatie werd gecombineerd met nieuwe relevante prijsgegevens gebaseerd op advertenties op het internet (web crawler).

Voor de andere segmenten werd een marktaandeel op basis van internetfora geraamd, en gecombineerd met het geraamde aantal transacties in de raamprostitutie; de prijzen zijn nu ook geraamd op basis van gespecialiseerde websites op het internet. Een uitzondering is het, recent toegevoegde, mannelijke segment, waarvoor een alternatieve raming werd ontwikkeld op basis van de verhouding tussen advertenties van mannelijke prostituees en vrouwelijke prostituees.

Een tijdreeks voor de periode 1995-2015 werd geraamd op basis van enerzijds een prijsindicator, het conventionele loonpeil, en anderzijds een volume indicator, de evolutie van de mannelijke bevolking tussen 15 en 64 jaar. Naast de impact van de bevolkingsindicator, evolueerde ook de samenstelling van de transacties en werd gemeten aan de hand van de ontwikkeling van de marktaandelen van de verschillende segmenten waarvoor de jaren 2000 en 2015 als benchmarkjaar werden genomen.

Globaal zorgde deze revisie voor een toename van het BBP (zie punt 6).

2. De herzieningselementen van het bbp die geen verband houden met de overgang naar het ESR 2010

2.1 De harmonisering van de NACE-codes

De activiteitscodes (NACE) van de economische eenheden werden geharmoniseerd tussen de instellingen van het INR, wat moet bijdragen tot een meer actuele en accuratere weergave van de economische realiteit.

De harmonisatie van de activiteitscode van de economische eenheden vereiste in eerste instantie een harmonisatie van de populaties en hun identificatoren opgenomen in de basisbestanden van de partners van het INR. Daarna werd de NACE-code, opgenomen in de basisgegevens van ADS veralgemeend. Voor de eenheden behorende tot de sector van de financiële instellingen (S.12) werd hiervoor samengewerkt met de NBB. Voor het jaar 2013 is de NACE-harmonisatie doorgevoerd voor 99,62 % van de populatie en die werkzaamheden worden voor het jaar 2014 verdergezet teneinde te komen tot een maximale convergentie.

De NACE-harmonisatie is geïntroduceerd in de nationale rekeningen vanaf 2009. In de aggregaten per bedrijfstak kan de invoering resulteren in een (kleine) breuk met 2008, afhankelijk van de impact van de harmonisatie op de betrokken bedrijfstakken.

Binnen het bedrijfstakniveau waarop het INR publiceert, is 8,9 % van de toegevoegde waarde van de niet-financiële vennootschappen in 2012 verschoven tussen bedrijfstakken. Door verschillen in de bijschattingsmethodes naargelang de bedrijfstakken is er een marginale impact op het globaal niveau van het BBP.

2.2 De deflatoren van bepaalde industriële producten

In de publicatie van de gedetailleerde nationale rekeningen van september 2015 zijn de reeksen van de toegevoegde waarde per bedrijfstak in volume aangepast vanaf 2002.

De aanpassingen zijn doorgevoerd om twee redenen: enerzijds, de introductie van betere prijsinformatie omtrent enkele industriële producten in de berekeningen van de deflatoren van de productie en het intermediair verbruik vanaf 2002 en het opnieuw in rekening brengen van de importprijzen in combinatie met de binnenlandse

productieprijzen bij de berekening van de deflator van het intermediair verbruik vanaf 2009, en anderzijds, de aanpassing van het wegingsschema aan de aggregaten per bedrijfstak als gevolg van de NACE-harmonisatie.

Wat de deflatoren betreft werden 5 producten van naderbij onderzocht: de chemische producten; de farmaceutische producten; de informatica-, elektronische en optische producten; de elektrische apparatuur; en tenslotte de herstelling en installatie van machines en apparaten. Hieruit is gebleken dat de collecte van informatie over de industriële productieprijzen van deze 5 producten door ADS in de toekomst zou verbeterd kunnen worden door een uitbreiding van de steekproef. Voor het verleden werden de deflatoren voor de productie en het intermediaire verbruik aangepast vanaf het jaar 2002 door op een minder doorgedreven detail te werken dan tot nu toe het geval was. Dit leidde tot meer betrouwbare gegevens doordat de dekking van de steekproef op een meer geaggregeerd niveau hoger ligt.

In de nationale rekeningen moet de deflatie van het intermediair verbruik per bedrijfstak zowel rekening houden met de evolutie van de binnenlandse prijzen als de invoerprijzen van de producten die aangewend worden in het productieproces. De evolutie van de invoerprijzen werd tot en met het jaar 2008 in rekening gebracht door het gebruik van de evolutie in de eenheidswaarden bij invoer. Vanaf het jaar 2009 werden die gegevens niet meer gebruikt door problemen bij de overstap naar de CPA2008-nomenclatuur en het feit dat de cijfers eigenaardige evoluties vertoonden. Vanaf deze versie van de nationale rekeningen werd een specifieke prijsindex voor de geïmporteerde component opnieuw geïntroduceerd vanaf het jaar 2009.

Naast de herziening van de prijsinformatie is er een tweede reden voor de aanpassing van de reeksen in volume. Een wegingsschema is noodzakelijk om de overgang te maken tussen de prijsinformatie per product naar een deflator voor productie en intermediair verbruik per bedrijfstak. Het wegingsschema werd, vanaf 2009, aangepast in overeenstemming met de nieuwe cijfers die volgen uit de NACE-harmonisatie.

De revisie van de deflatoren en het wegingsschema heeft geen invloed op de raming van het bbp tegen lopende prijzen, maar wel op de raming in volume die vanaf het jaar 2002 aangepast werd.

2.3 De woningdiensten

In de nationale rekeningen omvat de productie van woningdiensten niet enkel de diensten die geproduceerd worden door de verhuur van woningen, maar ook diegene die geleverd worden door de eigenaars-bewoners. De productie wordt gemeten via de waarde van de huurgelden. Ze wordt toegewezen als een dienstenprestatie uit hoofde van de eigenaar en als een besteding uit hoofde van de huurder (finale besteding in het geval van een huishouden en intermediaire consumptie in het geval van een onderneming). Wanneer een huishouden eigenaar is van de woning waarin het woont, registreert de nationale boekhouding zowel een productie van woningdiensten als een finale consumptie voor dit huishouden (ESR 2010 §3.08 en 3.09).

De raming van de productie van de woningdiensten is vooral gebaseerd op de waarnemingen met betrekking tot het woningenpark uit de tienjarige tellingen, wat het bestaan van referentie jaren ("benchmark year") inhoudt, terwijl de andere jaren ofwel worden geïnterpoleerd (tussen twee tellingen), ofwel worden geëxtrapoleerd. Het gebruik van een nieuw referentiejaar, in dit geval 2011, kon worden ingevoerd in deze editie van de rekeningen¹. Deze nieuwe benchmark heeft geleid tot een neerwaartse herziening van het aantal woningen (zijnde de volumecomponent) in vergelijking met de eerdere extrapolatie. De informatie over de gemiddelde huurgelden per type woning (zijnde de prijscomponent) werd op zich niet herzien en wordt tot 2002 nog steeds gehaald uit het "Socio-economisch en demografisch panel" (PSBH) en daarna verlengd via de evolutie van de index van de niet-sociale huurgelden.

Zoals dit het geval is voor elke productie, vereist die van de woningdiensten een intermediaire consumptie. Het gaat in dit geval om onderhoudskosten die ten laste zijn van de eigenaar. Het is het Huishoudbudgetonderzoek (HBO) dat de basisrubrieken aanlevert die het mogelijk maken deze intermediaire consumptie te ramen. Het HBO

¹ De resultaten van de telling voor 2011 werden pas vanaf november 2014 door de ADS verspreid, wat verklaart waarom deze herziening niet eerder kon worden geïntegreerd. Het gaat om de eerste telling waarvoor alle gegevens afkomstig zijn van de administratieve databanken en die volledig verschillen van de vorige klassieke tellingen die gebaseerd waren op een enquête. Het voordeel van deze nieuwe methodologie is dat ze een frequentere update van de resultaten mogelijk zou moeten maken. Daarentegen is de inhoud ervan minder uitgebreid, waardoor bepaalde variabelen niet konden worden geüpdatet.

wordt ook gebruikt om de finale consumptie van de huishoudens te ramen, namelijk de uitgaven die ten laste zijn van de huurder. Deze methode werd echter opnieuw geëvalueerd om een maximale coherentie te waarborgen van het gebruik van het HBO in de raming van deze twee aggregaten. Deze verbetering sluit nauwer aan bij de goede praktijken die uitgevaardigd zijn door Eurostat. De rubrieken van het HBO 2012 die pertinent zijn om de gemiddelde woninglasten per huishouden te ramen, werden opnieuw geïdentificeerd. De grote uitgavencategorieën "Onderhoud en reparatie van de woning" en "Watervoorziening en diverse diensten in verband met de woning" werden opnieuw gealloceerd tussen, enerzijds, de uitgaven voor eigenaars toegekend aan de intermediaire consumptie en, anderzijds, de uitgaven voor huurders toegekend aan de finale consumptie werd op een groter detailniveau als voorheen vastgelegd.

Voor de periodes tussen twee tellingen of voor periodes na de laatste beschikbare enquêtes, worden ramingen uitgevoerd waarbij gebruikt wordt gemaakt van de zo pertinent mogelijke indices. Wat de productie betreft, wordt de volume-index berekend op basis van de statistiek van de afgewerkte woningen gecorrigeerd met de gesloopte woningen, terwijl de prijsindicator de consumptieprijsindex van de niet-sociale huurgelden is. Voor de intermediaire consumptie wordt, voor de volumes, een index samengesteld op basis van de evolutie van het aantal woningen en, voor de prijzen, een index op basis van de consumptieprijzen voor de onderhouds- en reparatieproductie van woningen. Vervolgens wordt een opwaartse herziening doorgevoerd om de onderschatting van het HBO te compenseren naar aanleiding van de steekproefproblemen en van het feit dat het aantal collectieve huishoudens ontbreekt.

Uiteindelijk hebben de herzieningen van de productie betrekking op de jaren 2002 tot 2013, terwijl de intermediaire consumptie sinds 1995 werd herzien. De toegevoegde waarden van de woningdiensten werd gedurende de afgelopen jaren globaal neerwaarts herzien (en opwaarts vóór 2007) (zie punt 6).

2.4 De toewijzing van de financiële diensten

De methode die gevolgd wordt voor het berekenen van de finale consumptie van de financiële diensten door de huishoudens verloopt per activiteitstak, met detailniveau "5 cijfers" van de NACE-BEL classificatie. Afhankelijk van de desbetreffende tak, wordt de marktgerichte productie ofwel toegewezen aan de finale consumptie, ofwel aan de intermediaire consumptie, wanneer deze niet wordt geëxporteerd. Het is zo dat de productie van diensten inzake consumentenkredieten verondersteld wordt volledig geconsumeerd te worden door de huishoudens, terwijl de productie betreffende de factoring-diensten¹ verondersteld wordt volledig geconsumeerd te worden door de ondernemingen. Tussen deze twee extreme gevallen kan de productie zowel worden toegewezen aan de finale consumptie als aan de intermediaire consumptie, met name op basis van informatie die afkomstig is van de structurele enquêtes bij de banken.

Deze methode per activiteitstak kon de afgelopen jaren niet worden geïmplementeerd². Bijgevolg werd een vereenvoudigde methode gevolgd, die globaal genomen de evolutie van de finale consumptie van de huishoudens koppelde aan die van de totale productie van de sector van de overige financiële intermediairs (S.123 in ESR 1995), los van de specifieke evolutie van de verschillende segmenten. Deze methode leidde tot een verlies aan nauwkeurigheid en bijgevolg aan kwaliteit bij het ramen van de finale consumptie van de financiële diensten.

De methodologie die vóór 2009 gehanteerd werd, werd in deze editie van de rekeningen opnieuw ingevoerd: de productie van financiële diensten, aangepast aan de NACE-BEL 2008 classificatie en aan het ESR 2010, werd toegewezen aan de finale consumptie of aan de intermediaire consumptie op basis van criteria die specifiek zijn voor elk van de takken waaruit deze is samengesteld. Bovendien werden er verbeteringen aan de weerhouden toewijzingscriteria aangebracht, wat leidde tot correcties sinds 1995.

Aangezien de productie van financiële diensten niet werd herzien, werd de herziening van de finale consumptie van de huishoudens sinds 1995 gecompenseerd door een omgekeerde herziening van de intermediaire consumptie van de niet-financiële ondernemingen, wat een impact had op het bbp (zie punt 6).

¹ Het betreft beheerstransacties van schuldvorderingen van een onderneming door een extern factoringbedrijf.

² De schatting van de productie van een gedeelte van de financiële sector werd geautomatiseerd door het gebruik van een informaticaprogramma, welke reeds werd gebruikt voor de niet-financiële sector, maar dat niet toeliet om over een voldoende gedetailleerd niveau (NACE code met 5 cijfers) te beschikken voor de berekening van de finale consumptie van de financiële diensten.

2.5 De productie van software voor eigen gebruik

Voor de softwarepakketten die voor eigen rekening worden geproduceerd, wordt de productie - die gelijk is aan de investeringen - geraamd per bedrijfstak door het aantal personen dat tewerkgesteld wordt als informaticus (op basis van gegevens per beroep die afkomstig zijn van de enquête naar de arbeidskrachten van de ADS) te vermenigvuldigen met de gemiddelde loonkost van de informatici (afkomstig van de nationale rekeningen¹). Dit resultaat wordt vervolgens gewogen met een factor 0,5 aangezien van informatici wordt verondersteld dat ze de helft van hun tijd besteden aan het ontwikkelen van programma's. De intermediaire consumptie en het exploitatieoverschot ("mark-up") worden vervolgens toegevoegd aan de lonen.

De ingevoerde methode is op zich niet gewijzigd maar de raming van de lonen van de informatici en de "mark-up" werden herberekend op basis van gegevens per bedrijfstak na de harmonisering van de NACE-codes (zie punt 2.1 hiervoor). Hieruit is een hoger gemiddelde loon- en mark-up-niveau voortgevloeid dan voorheen, wat leidde tot een opwaartse herziening van de productie en van de investeringen (zie punt 6).

3. Het inkomen uit vermogen

Aan het inkomen uit vermogen (D.4) werden verschillende aanpassingen aangebracht. Deze aanpassingen, die afhankelijk van de aard ervan meer of minder omvangrijk waren, hebben een invloed gehad op vrijwel alle componenten van het inkomen uit vermogen. De herziening van het inkomen uit vermogen heeft, aangezien het transacties tussen België en de rest van de wereld betreft, een invloed op het bruto nationaal inkomen.

3.1 De coherentie van de verschillende statistische producten

Een groot deel van de aanpassingen die een invloed hebben op het inkomen uit vermogen zijn nog het gevolg van de overgang naar het ESR 2010. Dit werd ingevoerd in september 2014 maar er waren nog aanpassingen noodzakelijk, met name om een grotere coherentie te verzekeren tussen verschillende statistische luiken, zijnde de nationale rekeningen, de financiële rekeningen en de externe statistieken, die in de loop van het afgelopen jaar overgeschakeld zijn naar een nieuwe versie van hun respectievelijk boekhoudkundig kader.

De nieuwe versie van de financiële rekeningen, die conform is aan het ESR 2010, werd in oktober 2014 gepubliceerd, dit is ongeveer een maand na het afsluiten van de nationale rekeningen die werden opgesteld volgens het nieuwe systeem. Vervolgens hebben de harmoniseringsinspanningen geleid tot het integreren in de financiële rekeningen van informatie afkomstig van de statistieken over de globale externe positie ("IIP"-statistieken). In de loop van het jaar 2015 werden de financiële rekeningen hieraan aangepast vanaf eind 2008. Als gevolg van deze wijzigingen werd de raming van de rente-inkomsten (D.41) die, overeenkomstig de ingevoerde methodologie in de nationale rekeningen, in bepaalde opzichten gebaseerd is op de uitstaande bedragen van de activa en passiva, welke opgenomen zijn in de financiële rekeningen, sinds 2009 bijgevolg aangepast in deze editie van de nationale rekeningen. Vanaf het jaar 2013 zijn de referentiepercentages voor het ramen van de rente-inkomsten uit leningen tussen verbonden ondernemingen, eveneens aangepast om te convergeren naar de impliciete percentages die voortvloeien uit de confrontatie van de individuele gegevens van enquêtes² en van de externe positie.

Er werd eveneens een herevaluatie gemaakt van de inkomsten die uitgekeerd werden door de niet-ingezeten beleggingsfondsen, waarbij sinds 2009 rekening wordt gehouden met informatie die opgenomen is in de statistieken over de externe positie of in de betalingsbalans.

Deze verschillende herzieningselementen hebben geleid tot een opwaartse herevaluatie van het netto-inkomen uit vermogen afkomstig uit de rest van de wereld en dus vanuit het bruto nationaal inkomen (zie punt 6).

¹ De gemiddelde loonkost wordt geraamd door de verhouding te nemen tussen de bezoldiging van de werknemers (D.1) en de loontrekkende tewerkstelling binnen de bedrijfstak "Ontwerpen en programmeren van computerprogramma's" (NACE 62010).

² Gegevens ingezameld voor het opstellen van de betalingsbalans.

3.2 Het indelen in sectoren en de harmonisering van de NACE-codes

Het ESR 2010 werd gekenmerkt door aanpassingen aan het indelen in sectoren van de institutionele eenheden en meer in het bijzonder van de holdings en de hoofdkantoren. De raming van de impact van deze verschuivingen tussen de sector van de niet-financiële ondernemingen en die van de financiële ondernemingen werd verbeterd voor wat betreft de inkomsten die uitgekeerd werden door de ondernemingen. De werkzaamheden die tot doel hadden de sector van de overheid beter af te bakenen, werden voortgezet, wat leidde tot de herklassering van eenheden binnen de perimeter van de overheid (zie punt 5.1) met gevolgen voor de sectoriële opsplitsing van het inkomen uit vermogen. Bovendien kan de harmonisering van de NACE-codes (zie punt 2.1) ook geleid hebben tot bepaalde aanpassingen.

3.3 De nieuwe behandeling van het monetair inkomen van het ESCB

Een gezamenlijke beslissing van Eurostat en van de Europese Centrale Bank (ECB) beveelt alle lidstaten aan om de statistische verwerking van het monetair inkomen van het Europees systeem van centrale banken (ESCB) te herzien. Dit inkomen werd op niet homogene manier geboekt door de verschillende nationale statistische instellingen, wat leidde tot een eventuele vertekening in de vergelijkbaarheid van de nationale inkomens, maar ook tot incoherenties in de verschillende statistische domeinen (betalingsbalansen en externe positie, financiële rekeningen, nationale rekeningen).

Het monetair inkomen van het ESCB stemt overeen met de rente-inkomsten die de nationale centrale banken ontvangen of betalen op de schuldvorderingen of verbintenissen binnen het eurosysteem die verbonden zijn aan de verdeling van bankbiljetten in euro¹.

Het INR registreerde, overeenkomstig de Europese aanbevelingen die tot dan toe waren uitgevaardigd, deze inkomsten ten gunste van België als een courante transfer (D.75) van de rest van de wereld naar de nationale centrale bank (S.121), welke geen impact heeft op het bruto nationaal inkomen (bni). Voortaan moeten ze geboekt worden als rentestromen (D.41), nog steeds tussen deze twee zelfde sectoren. De wijziging werd sinds 2001 doorgevoerd, het jaar waarin deze inkomsten opduiken. In het geval van België heeft dit een opwaartse invloed gehad op het bni (zie punt 6).

3.4 De herevaluatie van de nettowinst van de buitenlandse directe investeringsmaatschappijen

In het ESR worden de niet-uitgekeerde winsten verwerkt als zijnde uitgekeerd en overgedragen aan de buitenlandse directe investeerders in verhouding tot hun participatie in het kapitaal van de onderneming, om vervolgens door hen geherinvesteerd te worden door middel van verhogingen van het kapitaal in de financiële rekening (ESR 2010 § 4.66).

De geherinvesteerde winsten van buitenlandse directe investeringen (D.43), die door de Belgische ondernemingen uitgekeerd worden aan hun buitenlandse aandeelhouders, worden geëvalueerd op basis van gegevens die vermeld staan in de jaarrekeningen die neergelegd worden bij de Balanscentrale, door het verschil te maken tussen hun resultaten en de dividenden die ze uitkeren; een verschil dat geproratieerd wordt in functie van het participatiepercentage van het buitenland in het kapitaal van de onderneming².

Overeenkomstig de regels van het ESR zouden uit de resultaten van de onderneming die in overweging moeten worden genomen, de meer- of minderwaarden uitgesloten moeten worden die opgenomen zouden worden in de rekeningen. Tot op vandaag werden de boekhoudposten 764/9 "Andere uitzonderlijke opbrengsten" en 664/8 "Andere uitzonderlijke lasten" meegerekend om de resultaten van de ondernemingen te meten. Echter bleek dat die posten nog vaak de min- of meerwaarden meerekenden. Vandaar dat beslist werd om deze niet in rekening te

¹ De schuldvorderingen of verbintenissen binnen het eurosysteem stemmen overeen met het verschil tussen de waarde van de biljetten in euro die aan elke nationale centrale bank worden toegekend volgens de verdeelsleutel van het kapitaal van de ECB en de waarde van de biljetten in euro die effectief door elke nationale centrale bank in omloop worden gebracht.

² Wat de geherinvesteerde winsten van buitenlandse investeringen van België in buitenlandse ondernemingen betreft, worden de gegevens rechtstreeks overgenomen van de betalingsbalans.

nemen bij de berekening van de netto winst. Als bij analyse blijkt dat belangrijke transacties geregistreerd werden zonder dat er sprake is van min- of meerwaarden, worden deze transacties bijgevolg opgenomen in de netto winst. Deze meer gedetailleerde analyseoefening heeft ook toegelaten eventuele fouten te corrigeren.

4. De arbeidsmarkt

4.1 Binnenlandse werkgelegenheid

De binnenlandse werkgelegenheid is de som van het aantal loontrekkenden en het aantal zelfstandigen. De ramingen voor een definitief jaar zijn vooral gebaseerd op administratieve gegevens van de RSZ en RSZPPO voor de loontrekkenden en van de RSVZ voor de zelfstandigen. Aan die gegevens worden nog een aantal correcties toegevoegd o.a. om rekening te houden met loontrekkenden die ook een zelfstandige activiteit hebben of omgekeerd (dubbeltellingen). Een persoon kan immers maar 1 keer opgenomen worden.

Die correcties voor dubbeltellingen zijn afkomstig van informatie uit het datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming van de Kruispuntbank Sociale Zekerheid (KSZ). Er werden meer gedetailleerde gegevens ontvangen waardoor de correctie voor dubbeltellingen in deze versie van de rekeningen kon worden verwijfd.

Hierbij bleek tevens dat de huidige correctie voor dubbeltellingen van het aantal loontrekkenden onvolledig was. Tot nu toe werd een correctie doorgevoerd voor zelfstandigen in hoofdberoep met een deeltijdse loontrekkende job, maar niet voor diegenen met een voltijdse loontrekkende job. Die correctie werd nu toegevoegd¹. Hierdoor daalde de loontrekkende werkgelegenheid, en dus ook de binnenlandse werkgelegenheid, met ongeveer 4.400 personen voor de meest recente jaren.

Langs de kant van de zelfstandigen werd de correctie voor zelfstandigen in bijberoep met een loontrekkende activiteit in hoofdberoep eveneens geactualiseerd en dit vanaf datajaar 2009.

De nieuwe geactualiseerde cijfers van het datawarehouse hebben eveneens geleid tot een aanpassing van de verdeling van de dubbeltellingen naar institutionele sector en bedrijfstak.

4.2 Behandeling van de gerichte verlagingen van werkgeversbijdragen

Aanvullende informatie alsook nieuwe administratieve gegevens die sinds kort beschikbaar zijn, hebben het mogelijk gemaakt de berekeningsmethode van gerichte verlagingen van werkgeversbijdragen te verrijken en deze bedragen nauwkeuriger te verdelen per sector en activiteitstak.

Voortaan wordt rekening gehouden met de gerichte verlagingen van de bijdragen van het RSZPPO. De totale bedragen van de gerichte verlagingen van de bijdragen zijn bijgevolg opwaarts herzien, met ongeveer 25 tot 30 %.

Wat de bij de RSZ geregistreerde gerichte verlagingen van de bijdragen betreft (waarmee reeds rekening wordt gehouden in de vorige editie van de rekeningen), is de informatie die verschaft wordt voor het verdelen van deze verlagingen per sector en per activiteitstak, verrijkt. Zo wordt een betere opsplitsing van bepaalde types verlagingen mogelijk gemaakt, zoals bijvoorbeeld de verlagingen die worden toegekend voor de gesubsidieerde contractuelen. Bijgevolg werden de verlagingen waarvan de IZW's ten behoeve van de huishoudens genieten, opwaarts herzien, terwijl diegene waarvan de sectoren van de niet-financiële ondernemingen of de overheidsadministraties genieten, neerwaarts werden aangepast.

Deze nieuwe ramingen van de gerichte verlagingen van sociale bijdragen werden geïntegreerd in de cijfers van andere subsidies met betrekking tot de productie, zoals in die van de loonmassa.

¹ De correctie werd geïmputeerd op het aantal loontrekkenden omdat verondersteld wordt dat de zelfstandige activiteit meer opbrengt dan de loontrekkende.

5. De overheidsrekeningen

De overheidsrekeningen maken integraal deel uit van de jaarlijkse nationale rekeningen die op het einde van de maand september worden gepubliceerd, maar ze maken ook het voorwerp uit van een [meer gedetailleerde specifieke publicatie](#). In deze publicatie worden ook de verschillende wijzigingen gerapporteerd die aangebracht worden aan deze rekeningen ter gelegenheid van deze editie.

Sommige van deze wijzigingen zijn ook het gevolg van de overgang naar het ESR 2010, terwijl andere er los van staan. In voorkomend geval kunnen ze ook aan de oorsprong liggen van een wijziging van de raming van het bbp.

5.1 Uitbreiding van de perimeter van de overheid

Een van de opmerkelijke ontwikkelingspunten van de afgelopen jaren is de herklassering van eenheden binnen de sfeer van de overheid (uitbreiding van de perimeter). In september 2014 moest de sectorale klassering van een zeer groot aantal overheidseenheden opnieuw onderzocht worden. Gelet op dit belangrijke aantal, werd in samenspraak met Eurostat, beslist om wijzigingen van eenheden die naar de overheidssector verschoven voorlopig niet aan te brengen op het niveau van de verschillende reeksen ontvangsten en uitgaven van de niet-financiële rekeningen van de overheid. Deze uitgaven en ontvangsten zouden daarentegen volledig op nettobasis geboekt worden in de uitgaven van de overheid. De boeking zou, meer specifiek, gebeuren op het niveau van andere kapitaaloverdrachten naar de niet-financiële ondernemingen. Op deze manier was het financieringssaldo van de overheid ook zo juist mogelijk, hoewel de grote aggregaten van de economie (bbp, bezoldiging van loontrekkenden, enz.) niet werden aangepast in functie van de herklassering van eenheden. In maart 2015 werd dezelfde methode toegepast om de eerste versie op te stellen van de overheidsrekeningen van het jaar 2014.

De editie van september 2015 werd te baat genomen om de wijzigingen die verband houden met de nieuwe sectorale indeling in het geheel van de nationale rekeningen op correcte wijze te integreren. Voor alle betrokken eenheden werd deze integratie geretropoleerd voor de periode 2009-2014 en, indien dit mogelijk was in het geval van de belangrijkste eenheden, tot in 1995.

5.2 De behandeling van de publiek-private samenwerkingsverbanden (PPS)

In april 2015 werd het saldo van de gemeenschappen en de gewesten neerwaarts herzien voor de periode 2011-2014 naar aanleiding van de herziening van de statistische behandeling van verschillende PPS-projecten die gehanteerd werd door het INR. Zoals aangekondigd aan de autoriteiten, worden de activa van meerdere projecten nu beschouwd als activa van de overheid, wat leidt tot een verhoging van de investeringsuitgaven en van de schuld.

5.3 Andere wijzigingen

De rekeningen van de overheid werden ook nog aangepast in functie van andere methodologische wijzigingen, zoals de nieuwe behandeling van standaardgaranties (die vereist zijn door de overgang naar het ESR 2010), een juistere boeking van de voorwaardelijke investeringsbijdragen en van de terugbetaalbare belastingkredieten, een herziening van de gerichte verlagingen van de sociale bijdragen, de aanpassing van de verdeling van de finale consumptieve bestedingen tussen individuele consumptieve bestedingen en collectieve consumptieve bestedingen of het opduiken van een bedrijfstak "afvalbeheer" in de overheidsrekeningen. Deze herzieningselementen kwamen tot uiting in de publicatie die specifiek gewijd was aan de rekeningen van de overheid.

6. De impact van de herzieningselementen

In tabel 1 wordt de impact weergegeven van de verschillende herzieningselementen op de evaluatie van het bbp. De tabel betreft de periode 2005-2012, hoewel er bepaalde wijzigingen werden geïmplementeerd voor een langere periode (voor sommige sinds 1995).

In totaal werd het niveau van het bbp met ongeveer 0,2 % neerwaarts herzien gedurende de afgelopen jaren. De herziening is daarentegen positief (met circa 0,1 tot 0,2 %) voor de periode 1995-2005.

Het groeipercentage van het bbp in waarde wordt beperkt beïnvloed. De belangrijkste herziening van het nominale groeipercentage bedraagt -0,3 procentpunt in 2006.

TABEL 1 EFFECT VAN DE HERZIENINGEN OP HET PEIL VAN HET BBP¹

(in miljoen euro behoudens andersluidende vermelding, lopende prijzen)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Kapitalisatie van R & D (1.1)	-92	-1.111	-856	-1.255	-1.529	-1.358	-974	-872
Woningdiensten (2.3)	+65	+43	-43	-131	-251	-477	-719	-971
Prostitution (1.2)	+268	+278	+288	+302	+316	+324	+333	+347
Toewijzing van financiële diensten (2.4)	+44	+119	+346	+191	-78	+208	-53	-591
Perimeter van de overheid (5.1)	-8	+23	-3	+32	+140	+97	+116	+154
Andere wijzigingen overheid (5.3)	+39	-73	-103	-156	-44	-26	-139	-256
Productie van software voor eigen gebruik (2.5)	0	0	0	0	+308	+310	+280	+132
Andere herzieningselementen en wijzigingen ²	+14	+15	+15	+17	+210	+276	+272	+1.222
Totaal	+331	-706	-356	-1.000	-922	-647	-884	-836
<i>(in % van het geraamd bbp in september 2014)</i>	+0,1 %	-0,2 %	-0,1 %	-0,3 %	-0,3 %	-0,2 %	-0,2 %	-0,2 %
<i>p.m. bbp (september 2015)</i>	311.481	326.662	344.713	354.066	348.781	365.101	379.106	387.419

Bron: INR.

¹ De referenties tussen haakjes die achter de benaming van de herzieningselementen staan, verwijzen naar de beschrijvingen die opgenomen zijn in de hoofdstukken 1, 2 en 5. Het is niet mogelijk het effect van de methodologische herzieningen weer te geven voor het jaar 2013 aangezien deze niet onderscheiden kunnen worden van de courante herzieningen.

² Vooral courante herzieningen, verbeteringen van fouten, enz., alsook de impact van de harmonisering van de NACE-codes die niet kan worden geïsoleerd. In 2012 werd een uitzonderlijk hoge correctie aangebracht teneinde een waardevermindering van ongeveer 1 miljard ongedaan te maken die een financiële instelling had ondergebracht in de lopende kosten.

In tabel 2 worden de herzieningselementen gedetailleerd weergegeven van het inkomen uit vermogen die een invloed hebben op het bni. Het gaat bijgevolg om herzieningselementen die een effect hebben op het netto-inkomen uit vermogen met de rest van de wereld. Globaal genomen is de herziening, en bijgevolg het effect op het bni, positief.

TABEL 2 **EFFECT VAN DE HERZIENINGEN OP HET NETTO-INKOMEN MET DE REST VAN DE WERELD¹**

(in miljoen euro, lopende prijzen)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Monetair inkomen ESCB (3.3)	+395	+609	+915	+982	+281	+190	+221	+138
Inkomen van de niet-ingezeten beleggingsfondsen (3.1)	+334	+687	+830	+976	+791	+744	+810	+926
Externe positie (3.1)	0	0	0	0	+649	+2.222	+1.859	+1.210
Maatstaf nettowinst (3.4)	+397	+279	-577	+111	+71	+431	-2.511	-717
Courante herzieningen	-300	0	0	0	+540	+368	-1.202	+439
Totaal netto-inkomen uit vermogen ontvangen van de rest van de wereld	+827	+1.575	+1.168	+2.069	+2.332	+3.955	-824	+1.996

Bron: INR.

¹ De referenties tussen haakjes die achter de benaming van de herzieningselementen staan, verwijzen naar de beschrijvingen die opgenomen zijn in hoofdstuk 3. Het is niet mogelijk het effect van de methodologische herzieningen weer te geven voor het jaar 2013 aangezien deze niet onderscheiden kunnen worden van de courante herzieningen.

Bestellingen

Op de internetsite van de Nationale Bank van België, via de rubriek “e-service”, kan u een gratis e-mailabonnement nemen op deze statistische publicatie. Deze wordt u dan automatisch op de publicatiedatum via e-mail toegezonden.

Via de rubriek “[Print-on-demand](#)” kan u tegen betaling een papieren versie van deze publicatie bestellen.

Voor meer informatie

Wie meer informatie wenst over de inhoud, de methodologie, de berekeningswijze en de bronnen kan terecht bij de dienst nationale & regionale rekeningen en conjunctuur van de Nationale Bank van België.

Tel. +32 2 221 44 08 - Fax +32 2 221 32 30

nationalaccounts@nbb.be

Verantwoordelijke uitgever

Rudi Acx

Chef van het departement Algemene statistiek

Nationale Bank van België

Naamloze vennootschap

RPR Brussel - Ondernemingsnummer: 0203.201.340

Maatschappelijke zetel: de Berlaimontlaan 14 - BE-1000 Brussel

www.nbb.be

© Illustraties: Nationale Bank van België

Opmaak: NBB Algemene statistiek

Omslag: NBB AG - Prepress & Image

Gepubliceerd in september 2015